

SZAKMAI BESZÁMOLÓ

a

„Politika és művészet 1968-1983” című konferencia megvalósulásáról

Pályázati azonosító: 209108/00032

A megvalósult program technikai adatai:

Időpont: 2023. május 17-18.

Helyszín: A Savaria Múzeum tagintézményében, a Szombathelyi Képtár konferenciatermében (9700 Szombathely, Rákóczi Ferenc u. 12.

Előadók száma: 16 fő

Levezető elnökök, moderátorok száma: 3 fő

Technikai személyzet: 2 fő

Érdeklődők száma: 1. nap: 30 fő

2. nap: 22 fő

A megvalósult konferencia összefoglalása:

A konferencia két napjának szerkezete – előadások és kerekasztalbeszélgetések – elősegítette a visszaemlékezések szubjektív és az aktuális kutatások objektív eredményeinek szintetizálását, amellyel a korszak legfontosabb kultúrpolitikai kérdéseire nagyon árnyalt válaszokat kaphattak a résztvevők.

Az első nap kiemelt témái a táncházmozgalom kezdete (Sebő Ferenc), a Mozgó Világ folyóirat sorsa (Alexa Károly), Csete György építész munkássága (Hadik András) mellett megjelent a beszélgetésben a Műszaki Egyetem Szkéné Színháza, koncertjei, művészeti rendezvényei, a '60-as, '70-es évek hazai könnyűzenei élete. Megtárgyalásra kerültek az alábbi kérdéskörök:

- mennyiben tekinthető ifjúsági kultúrának az, ami a '60-as évek végén nálunk is visszafordíthatatlanul kialakult;
- mi volt a KISZ szerepe;
- milyen mechanizmusok érvényesültek az egyetemeken? Hogyan viszonyult a mainstream kultúra az egyetemeken kialakuló 'új művészethez'?
- Mennyire fontos a titkosszolgálatok befolyása, szerepe a folyamatok irányításában, vagy az állampárti önmozgó mechanizmusok elegendőek voltak?
- Hogyan működött a „húzd meg – ereszd meg” taktika a párt oldaláról, voltak-e egyértelműen kijelölt határvonalak?

A második napon az iparművészetben belül a Siklói Kerámia Symposion és a Velemi Alkotótelep működéséről, az ott készült művekről és azok hatásáról esett szó, valamint mindezek összehasonlítása a korszak európai és észak-amerikai alkotóinak műveivel.

Az előadássorozatot Vadas József összefoglalója indította a Stúdióművészet vagy második nyilvánosság? A Kádár-kori szimpózium-mozgalom hatásáról című összefoglalójával. Aknai Tamás a magyar szimpózium-mozgalom és a 20. század második felének nyugat-európai kerámiaművészetéről küldött vetítést és szöveget, mivel egészségügyi okok miatt személyesen nem vehetett részt a konferencián. Czenki Zsuzsanna a Siklói Kerámia Symposion 1969-es indulásának írásos dokumentumokra épülő történetét és a háttérszervezeteket foglalta össze.

T. Doromby Mária a kísérleti textil kezdeteiről és annak napjainkban látható tovább éléséről tartott előadást, Kelecsényi Csilla a Velemi Alkotóműhely autonóm művészeti hatásáról küldött képes beszámolót, mivel ő is egészségügyi okokból nem tudott részt venni a konferencián. Cebula Anna a velemi kísérletekről, a Velemben alkotó művészek munkáiról számolt be, amelyek a Szombathelyi Képtárban találhatóak.

A második napot a siklói szimpóziumot elindító Schrammel Imre keramikus művész és Dvorszky Hedvig művészettörténész, a velemi alkotótelepen részt vett Nagy Judit textilművész és Fitz Péter művészettörténész visszaemlékezései, valamint a két alkotótelep hasonlóságairól, különbözőségéről szóló beszélgetés zárta.

A konferencia témáinak részletes bemutatása napi bontásban:

- 1. nap (2023. május 17.)

A konferencia első napján személyes emlékek és kutatói elemzések segítségével kaptunk bepillantást az Aczél-korszak kulturális életébe.

Sebő Ferenc 1972-es visai élményét idézte fel, ahol a helyiek spontán zenélését sikerült rögzítenie. Mint mondta, ott értette meg, miért nevezték a régiók a táncot tombolásnak. Azt javasolta, hogy az elidegenítő népzene szó helyett használjuk inkább a historikus popzene kifejezést.

Alexa Károly a Mozgó Világ példáján szemléltette, mit jelentett a "köztes nyilvánosság", és meddig terjedtek egy folyóirat határai. Beszélt arról is, milyen témákat nem lehetett érinteni (1956, a lengyel kérdés 1983-tól, a Magyarországon állomásozó szovjet csapatok, Trianon és a határon túli magyarok, a 2. világháború utáni áttelepítések), és milyen írásokat nem jelentethettek meg például Tar Sándor, Hajnóczy Péter és Bibó István munkáiból.

A kerekasztal-beszélgetésben főként a fiatalok szemszögéből jellemezték a Kádár-Aczél-korszakot a résztvevők. Soós Viktor Attila elmondta, hogy a hatalomnak szüksége volt a nyugati elfogadtatásra, ezért tágítottak valamelyest a korábbi kereteken. A túrt és tiltott kategória azonban nem volt egyértelműen deklarálva, ezért a rendszer kiszámíthatatlan volt. Csatári Bence arról beszélt, hogyan szivárgott be a vasfüggöny résein kis fáziskéséssel a nyugati szubkultúra, és kik voltak az ún. "kapuőrök". Szabó István a Budapesti Műszaki Egyetem sajtós, "állam az államban"-helyzetét idézte fel: pénz és apparátus segítette a kulturális kezdeményezéseket, szabadon gondolkodó műhelyek alakultak, mint például az 1970-ben létrejött Műegyetemi Szkéné Színház.

Hadik András a '60-as években Magyarországon is meghonosodott organikus építészet nemzetközi és hazai példái mellett a paksi "tulipános házak" sorsát idézte fel: azt a folyamatot, ahogy elfojtották Csete Györgynek a sablonos panelépületeket népművészeti motívumokkal díszítő és a közösségi tér nélküli lakások alaprajzát is megváltoztató tervét.

- 2. nap (2023. május 18.)

A konferencia második napján a kerámia- és a textilművészet került fókuszba.

Vadas József áttekintést adott a korszak iparművészetéről, annak első és második nyilvánosságáról. A 60-as évek közepén megszűntek a "mamut" tárlatok, az iparművészet ágai önállósodtak, de az igazi áttörést a kibontakozó szimpóziummozgalom, és az ezek keretében megvalósult anyagkísérletek hozták el - mondta.

Aknai Tamás előadásában - amelyet távollétében Kőhalmi Andrea olvasott fel - a Siklói Kerámia Symposion nemzetköziségét és a nyugat-európai kerámiaművészek által képviselt új áramlatok jelentőségét hangsúlyozta.

Czenki Zsuzsanna legújabb, levéltári kutatásait ismertette, amelyek a siklói szimpózium alapítástörténetének megismeréséhez járulnak hozzá újabb történeti, kultúrpolitikai, művészettörténeti és személyes adalékokkal.

T. Doromby Mária a Velemi Textilművészeti Alkotóműhelyben folyó munka sokszínűségét és eredményeit tárta a közönség elé személyes benyomások és fotók segítségével.

Kelecsényi Csilla, aki több alkalommal is részt vett a velemi alkotótelep munkájában, pályájának főbb állomásait és alkotásait mutatta be, érzékeltetve ezzel Velem jelentőségét saját művészetében. Előadását Tóth Csaba olvasta fel.

Cebula Anna a velemi kísérletek hatásairól szolt, amelyek tetten érhetők az itt megfordult textilművészek későbbi alkotásain is. Mindezt számos példával illusztrálta.

A konferenciát záró kerekasztal-beszélgetésen Schrammel Imre, Nagy Judit, Dvorszky Hedvig és Fitz Péter idézték fel a kerámia - és textilműhelyek indulásának történetét, jelentőségét, kapcsolatait és megszűnésük okait.

Ezúton is köszönjük az NKA Múzeumok kollégiuma támogatását!

Szombathely, 2023. augusztus 28.

Czenki Zsuzsanna sk.
általános igazgatóhelyettes
Savaria Múzeum

Az esemény facebook linkje:

<https://www.facebook.com/events/1628738424294923?ref=newsfeed>

A konferencia részletes programleírása a Savaria Múzeum weboldalán:

http://keptar.savariamuseum.hu/Aktualis/Rendezvenyek/Politika_es_muveszet_196819834.html

Sajtómegjelenések, a konferencia programjának megjelenései:

http://www.museum.hu/program/58663/Politika_es_muveszet

<https://www.savariaforum.hu/rovat/politika-es-muveszet-a-kadar-korszakban2023>

<https://www.szombathely.hu/onkormanyzat/onkormanyzati-hirek/horvath-soma/politika-es-muveszet-1968-1983-cimu-konfrenca-a-keptarban.26371/>

https://www.mma.hu/pt/muveszetelmelet1?p_p_auth=FKKS7mxT&p_p_id=101&p_p_lifecycle=0&p_p_state=maximized&p_p_mode=view&_101_struts_action=%2Fasset_publisher%2Fview_content&_101_assetEntryId=7600380&_101_type=content&_101_urlTitle=2023-majus-17%E2%80%9318-%E2%80%93-politika-es-muveszet-1965-1983-%7C-konferencia

Fotódokumentáció a megvalósult konferenciáról:

Fotók: Savaria Múzeum - Baki Orsolya, Balaicz-Varga Nárcisz